

Singularni razcep - 1. del

1. Pozitivno semidefinitne matrice

Te matrice bomo potrebovali pri konstrukciji singularnega razcepa.

Definicija pozitivno semidefinitne in pozitivno definitne matrice

Matrika A je **pozitivno semidefinitna**, če je sebiadjungirana in če velja $\langle Av, v \rangle \geq 0$ za vsak vektor v . Matrika A je **pozitivno definitna**, če je sebiadjungirana in če velja $\langle Av, v \rangle > 0$ za vsak neničeln vektor v .

Oznake: Če je matrika A pozitivno semidefinitna pišemo $A \geq 0$.

Če je matrika A pozitivno definitna, pišemo $A > 0$.

Opomba: V obeh definicijah uporabljamo standardni skalarni produkt, ki je definiran z $\langle u, v \rangle = v^*u$. Torej je $\langle Av, v \rangle = v^*Av$.

Opomba: Pozitivno definitne matrice so poseben primer pozitivno semidefinitnih matric. Te pa so poseben primer sebiadjungiranih matric.

Opomba: Lahko bi definirali tudi pojem pozitivno (semi)definitne linearne preslikave iz V v V , kjer je V vektorski prostor s skalarnim produktom.

Oglejmo si nekaj lastnosti pozitivno semidefinitnih matrik.

Izrek (Karakterizacije pozitivno semidefinitnih matrik)

Za kompleksno matriko A so ekvivalentne naslednje trditve:

- 1 A je pozitivno semidefinitna.
- 2 A je sebiadjungirana in vse njene lastne vrednosti so ≥ 0 .
- 3 Obstaja taka unitarna matrika P in taka diagonalna matrika D , ki ima vse elemente realne in ≥ 0 , da velja $A = PDP^{-1}$.
- 4 Obstaja taka sebiadjungirana matrika B , da velja $A = B^2$.
- 5 Obstaja taka matrika B (ne nujno kvadratna), da velja $A = B^*B$.

Dokaz. Če velja (1), potem za vsako lastno vrednost λ matrike A in za vsak pripadajoči lastni vektor v velja $\lambda \langle v, v \rangle = \langle \lambda v, v \rangle = \langle Av, v \rangle \geq 0$. Ker je $v \neq 0$, odtod sledi $\lambda \geq 0$. Torej velja (2).

Vemo, da se da vsako sebiadjungirano matriko A izraziti kot $A = PDP^{-1}$, kjer je P unitarna matrika in D realna diagonalna matrika, ki ima po diagonali lastne vrednosti matrike A . Torej iz (2) sledi (3).

Če velja (3), lahko diagonalne elemente matrike D korenimo. Torej obstaja taka realna diagonalna matrika E , da je $D = E^2$. Definirajmo matriko $B := PEP^{-1}$. Ker je matrika P unitarna, je matrika B sebiadjungirana in velja $B^2 = (PEP^{-1})^2 = PE^2P^{-1} = PDP^{-1} = A$. Torej velja (4).

Očitno iz (4) sledi (5). Če velja (5), potem je $A^* = (B^*B)^* = B^*B = A$. Poleg tega je $\langle B^*Bv, v \rangle = \langle Bv, Bv \rangle \geq 0$ za vsak v . Torej velja (1). $\square$

Sedaj lahko definiramo osnovni pojem, ki nastopa v singularnem razcepu.

Definicija singularne vrednosti matrike

Naj bo B kompleksna $m \times n$ matrika in σ nenegativno realno število. Pravimo, da je σ **singularna vrednost** matrike B , če je σ^2 lastna vrednost $n \times n$ matrike B^*B .

Opomba. Po izreku so vse lastne vrednosti matrike $A = B^*B$ realne in ≥ 0 . Njihovi kvadratni koreni so ravno singularne vrednosti matrike B . Če so stolpci B linearno neodvisni, potem 0 ni lastna vrednost matrike B^*B (sledi iz $\text{Ker } B^*B = \text{Ker } B = \{0\}$) torej so vse singularne vrednosti > 0 .

Pozitivno definitna verzija izreka

Za kompleksno matriko A so ekvivalentne trditve:

- 1 A je pozitivno definitna.
- 2 A je sebiadjungirana in vse njene lastne vrednosti so > 0 .
- 3 $A = PDP^{-1}$ za unitarno matriko P in diagonalno matriko $D > 0$.
- 4 $A = B^2$ za obrnljivo sebiadjungirano matriko B .
- 5 $A = B^*B$ za matriko B z linearno neodvisnimi stolpci.

Realna verzija izreka

Za vsako realno matriko A so ekvivalentne trditve:

- 1 A je pozitivno semidefinitna.
- 2 A je simetrična in vse njene lastne vrednosti so ≥ 0 .
- 3 $A = PDP^{-1}$ za ortogonalno matriko P in diagonalno matriko $D \geq 0$.
- 4 $A = B^2$ za simetrično matriko B .
- 5 $A = B^T B$ za realno matriko B , ki ni nujno kvadratna.

Opomba: Pogosto se zastavi vprašanje ali že iz pogoja $\langle Av, v \rangle \geq 0$ za vsak v sledi, da je A pozitivno semidefinitna. V realnem primeru je odgovor ne, v kompleksnem primeru pa je odgovor da.

Prvi del dokaza: Če je A neničelna realna matrika, ki zadošča $A^T = -A$, potem A ni sebiadjungirana, vendar velja $\langle Av, v \rangle = 0$ za vsak realen v .

Velja namreč $v^T Av = (v^T Av)^T = v^T A^T v = -v^T Av$, torej je $v^T Av = 0$.

Drugi del dokaza. Pokažimo, da je kompleksna $n \times n$ matrika A sebiadjungirana natanko tedaj, ko velja $\langle Av, v \rangle \in \mathbb{R}$ za vsak $v \in \mathbb{C}^n$.

Za $B := A - A^*$ velja $\langle Bv, v \rangle = \langle Av, v \rangle - \langle A^*v, v \rangle = \langle Av, v \rangle - \overline{\langle Av, v \rangle}$.

Torej je $\langle Av, v \rangle \in \mathbb{R}$ natanko tedaj, ko je $\langle Bv, v \rangle = 0$. Če je $\langle Bv, v \rangle = 0$

za vsak v , potem vstavimo $v = u + u'$ in dobimo $\langle Bu, u' \rangle + \langle Bu', u \rangle = 0$

za vsaka u, u' . (Ker je $\langle Bu, u \rangle = \langle Bu', u' \rangle = 0$.) Če namesto u vstavimo

iu , dobimo $i\langle Bu, u' \rangle - i\langle Bu', u \rangle = 0$ za vsaka u, u' . Če to enačbo delimo z

i in jo prištejemo k gornji enačbi, dobimo $\langle Bu, u' \rangle = 0$ za vsaka u, u' . Če

vstavimo $u' = Bu$, dobimo $Bu = 0$ za vsak u . Torej je $B = 0$.

2. Klasifikacija skalarnih produktov

V tem razdelku bomo opisali vse skalarne produkte na $\mathbb{R}^n$ in $\mathbb{C}^n$.

Standardni skalarni produkt je definiran z $\langle u, v \rangle = v^* u$. Na dolgo

$$\left\langle \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \beta_1 \\ \vdots \\ \beta_n \end{bmatrix} \right\rangle = \alpha_1 \bar{\beta}_1 + \dots + \alpha_n \bar{\beta}_n = \begin{bmatrix} \bar{\beta}_1 & \dots & \bar{\beta}_n \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{bmatrix}$$

Vsak drug skalarni produkt bomo označili z $[u, v]$.

Trditev

Če je A kompleksna pozitivno definitna $n \times n$ matrika, potem je z

$$[u, v] := \langle Au, v \rangle$$

definiran skalarni produkt na $\mathbb{C}^n$. Če je A realna pozitivno definitna $n \times n$ matrika, potem nam ista formula da skalarni produkt na $\mathbb{R}^n$.

Dokaz: Preverimo, da $[u, v]$ zadošča vsem trem lastnostim iz definicije skalarnega produkta.

Ker je A pozitivno definitna matrika, velja $\langle Au, u \rangle > 0$ za vsak neničeln vektor u . Torej velja $[u, u] > 0$ za vsak neničeln vektor u .

Ker je $A = A^*$, velja za vsak u in vsak v

$$[v, u] = \langle Av, u \rangle = \langle v, A^*u \rangle = \langle v, Au \rangle = \overline{\langle Au, v \rangle} = \overline{[u, v]}$$

To je ravno konjugirana simetričnost.

Preverimo še linearnost v prvem faktorju. Velja

$$\begin{aligned} [\alpha_1 u_1 + \alpha_2 u_2, v] &= \langle A(\alpha_1 u_1 + \alpha_2 u_2), v \rangle = \langle \alpha_1 Au_1 + \alpha_2 Au_2, v \rangle = \\ &= \alpha_1 \langle Au_1, v \rangle + \alpha_2 \langle Au_2, v \rangle = \alpha_1 [u_1, v] + \alpha_2 [u_2, v] \end{aligned}$$

za vektorje u_1, u_2, v in skalarja α_1, α_2 . □

Pokažimo še, da smo na ta način dobili vse skalarne produkte na $\mathbb{R}^n$ in $\mathbb{C}^n$.

Trditev

Za vsak skalarni produkt $[u, v]$ na $\mathbb{C}^n$ obstaja taka kompleksna pozitivno definitna $n \times n$ matrika A , da za vsak $u \in \mathbb{C}^n$ in vsak $v \in \mathbb{C}^n$ velja

$$[u, v] = \langle Au, v \rangle.$$

Za vsak skalarni produkt $[u, v]$ na $\mathbb{R}^n$ obstaja taka realna pozitivno definitna $n \times n$ matrika A , da za vsaka $u, v \in \mathbb{R}^n$ velja $[u, v] = \langle Au, v \rangle$.

Dokaz: Naj bo $e_1, \dots, e_n$ standardna baza za $\mathbb{C}^n$. Pokažimo, da je

$$A = \begin{bmatrix} [e_1, e_1] & \dots & [e_n, e_1] \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ [e_1, e_n] & \dots & [e_n, e_n] \end{bmatrix}$$

iskana matrika.

Iz konjugirane simetričnosti skalarnega produkta $[u, v]$ sledi, da je

$$A^* = \begin{bmatrix} \overline{[e_1, e_1]} & \dots & \overline{[e_1, e_n]} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \overline{[e_n, e_1]} & \dots & \overline{[e_n, e_n]} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} [e_1, e_1] & \dots & [e_n, e_1] \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ [e_1, e_n] & \dots & [e_n, e_n] \end{bmatrix} = A.$$

Po drugi strani za $u = \sum_{i=1}^n \alpha_i e_i$ in $v = \sum_{j=1}^n \beta_j e_j$ velja

$$[u, v] = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \alpha_i \bar{\beta}_j [e_i, e_j] =$$

$$= \begin{bmatrix} \bar{\beta}_1 & \dots & \bar{\beta}_n \end{bmatrix} \begin{bmatrix} [e_1, e_1] & \dots & [e_n, e_1] \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ [e_1, e_n] & \dots & [e_n, e_n] \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{bmatrix} = v^* A u = \langle A u, v \rangle$$

Odtod sledi, da je A pozitivno definitna, saj za vsak neničeln u velja

$$\langle A u, u \rangle = [u, u] > 0.$$

3. QR razcep in razcep Choleskega

Oglejmo si dva znana razcepa matrik.

Izrek (QR razcep)

Če je matrika A obrnljiva kompleksna matrika, potem obstaja unitarna matrika Q in taka zgornje trikotna matrika R , da je $A = QR$. Če je A realna, lahko Q in R izberemo tako, da sta realni.

Dokaz: Naj bodo $v_1, \dots, v_n$ stolpci matrike A , ker je A obrnljiva, so ti vektorji baza za $\mathbb{C}^n$. Napravimo Gram-Schmidtovo ortogonalizacijo

$$\begin{aligned} w_1 &= v_1, & e_1 &= \frac{w_1}{\|w_1\|} \\ w_2 &= v_2 - \langle v_2, e_1 \rangle e_1, & e_2 &= \frac{w_2}{\|w_2\|} \\ &\vdots & &\vdots \\ w_n &= v_n - \langle v_n, e_1 \rangle e_1 - \dots - \langle v_n, e_{n-1} \rangle e_{n-1}, & e_n &= \frac{w_n}{\|w_n\|} \end{aligned}$$

Pomnožimo i -to enačbo skalarno z e_i in dobimo $\langle w_i, e_i \rangle = \langle v_i, e_i \rangle$.

Torej je $w_i = \frac{\langle w_i, w_i \rangle}{\|w_i\|^2} w_i = \langle w_i, e_i \rangle e_i = \langle v_i, e_i \rangle e_i$ za vsak i . Odtod sledi

$$\begin{aligned}v_1 &= \langle v_1, e_1 \rangle e_1, \\v_2 &= \langle v_2, e_1 \rangle e_1 + \langle v_2, e_2 \rangle e_2, \\&\vdots \\v_n &= \langle v_n, e_1 \rangle e_1 + \langle v_n, e_2 \rangle e_2 + \dots + \langle v_n, e_n \rangle e_n.\end{aligned}$$

kar lahko po matrično zapišemo z

$$\begin{aligned}& \begin{bmatrix} v_1 & v_2 & \dots & v_n \end{bmatrix} = \\& = \begin{bmatrix} e_1 & e_2 & \dots & e_n \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \langle v_1, e_1 \rangle & \langle v_2, e_1 \rangle & \dots & \langle v_n, e_1 \rangle \\ 0 & \langle v_2, e_2 \rangle & \dots & \langle v_n, e_2 \rangle \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & \dots & \langle v_n, e_n \rangle \end{bmatrix}.\end{aligned}$$

Torej je res $A = QR$, kjer je Q unitarna in R zgornje trikotna. □

Izrek (Razcep Choleskega)

Če je matrika A pozitivno definitna, potem obstaja taka zgornje trikotna matrika R , da je $A = R^*R$.

Dokaz: Če je matrika A pozitivno definitna, potem obstaja taka obrnljiva matrika B , da velja $A = B^*B$. Naj bo $B = QR$, kjer je Q unitarna in R zgornje trikotna. Potem je $A = (QR)^*(QR) = R^*Q^*QR = R^*R$. $\square$

Opomba. Matriko R v razcepu Choleskega lahko izračunamo tudi z naslednjim algoritmom. Začnimo z

$$A_1 := A$$

Recimo, da je A_i pozitivno definitna matrika oblike

$$A_i = \begin{bmatrix} l_{i-1} & 0 & 0 \\ 0 & a_{i,j} & \mathbf{b}_i^* \\ 0 & \mathbf{b}_i & B_i \end{bmatrix}.$$

Potem je $a_{i,i} > 0$, torej lahko definiramo obrnljivo zgornje trikotno matriko

$$R_i = \begin{bmatrix} l_{i-1} & 0 & 0 \\ 0 & \sqrt{a_{i,i}} & \frac{1}{\sqrt{a_{i,i}}} \mathbf{b}_i^* \\ 0 & 0 & l_{n-i} \end{bmatrix}.$$

Potem velja

$$A_i = R_i^* A_{i+1} R_i,$$

kjer je

$$A_{i+1} = \begin{bmatrix} l_{i-1} & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & B_i - \frac{1}{a_{i,i}} \mathbf{b}_i \mathbf{b}_i^* \end{bmatrix}.$$

Ta postopek ponovimo n -krat in upoštevamo, da je $A_{n+1} = I$. Dobimo

$$A = R^* R, \quad \text{kjer je} \quad R = R_n \dots R_1.$$

Opomba: Oglejmo si še, kako QR razcep izpeljemo iz razcepa Choleskega.

Drugi dokaz QR razcepa. Naj bo A obrnljiva matrika. Potem je matrika A^*A pozitivno definitna, torej ima razcep Choleskega

$$A^*A = R^*R,$$

kjer je R zgornje trikotna matrika. Pokažimo, da je matrika

$$Q := AR^{-1}$$

unitarna. To sledi iz $Q^*Q = (R^{-1})^*A^*AR^{-1} = (R^{-1})^*R^*RR^{-1} = (R^{-1})^*R^* = (RR^{-1})^* = I^* = I$. Iz $Q = AR^{-1}$ sledi, da je $A = QR$. □

4. Singularni razcep (=SVD)

V tem in naslednjih razdelkih bomo imeli opravka s pravokotnimi (= ne nujno kvadratnimi) diagonalnimi matrikami.

Definicija pravokotne diagonalne matrike

Pravokotna matrika $A = [a_{i,j}]$ je **diagonalna**, če je $a_{i,j} = 0$ za vsaka $i \neq j$.

Primeri pravokotnih diagonalnih matrik

Pravokotni matriki

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 3 & 0 \end{bmatrix} \quad \text{in} \quad \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 3 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

sta diagonalni.

Izrek o singularnem razcepu

Naj bo A kompleksna $m \times n$ matrika. Potem obstajajo taka unitarna $m \times m$ matrika Q_1 , taka unitarna $n \times n$ matrika Q_2 in taka diagonalna $m \times n$ matrika D , kjer $d_{i,i} \geq 0$ za vsak $i = 1, \dots, \min\{m, n\}$, da velja

$$A = Q_1 D Q_2^{-1}.$$

Če je A realna matrika, potem lahko matriki Q_1 in Q_2 izberemo tako, da sta obe realni (se pravi ortogonalni). Matrika D je že itak realna.

Opomba: Singularnemu razcepu se v angleščini reče "singular value decomposition", kar se okrajša v "SVD".

Opomba: Iz $A = Q_1 D Q_2^{-1} = Q_1 D Q_2^*$ sledi, da je

$$A^* A = Q_2 D^* Q_1^* Q_1 D Q_2^* = Q_2 D^* D Q_2^*, \quad (1)$$

$$A A^* = Q_1 D Q_2^* Q_2 D^* Q_1^* = Q_1 D D^* Q_1^*. \quad (2)$$

Iz (1) sledi, da so stolpci Q_2 ortonormirana baza iz lastnih vektorjev matrike $A^* A$. Podobno iz (2) sledi, da so stolpci Q_1 ortonormirana baza iz lastnih vektorjev matrike $A A^*$. Če je $m > n$, je

$$D^* D = \begin{bmatrix} d_{1,1}^2 & \dots & 0 \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & \dots & d_{n,n}^2 \end{bmatrix}, \quad D D^* = \begin{bmatrix} d_{1,1}^2 & \dots & 0 & \dots & 0 \\ \vdots & \ddots & \vdots & & \vdots \\ 0 & \dots & d_{n,n}^2 & \dots & 0 \\ \vdots & & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & \dots & 0 & \dots & 0 \end{bmatrix}, \quad (3)$$

kjer so $d_{1,1}^2, \dots, d_{n,n}^2$ lastne vrednosti matrike $A^* A$, torej so $d_{1,1}, \dots, d_{n,n}$ singularne vrednosti matrike A . Podobno je v primerih $m = n$ in $m < n$.

Dokaz izreka: Naj bo A kompleksna $m \times n$ matrika. (Realen primer ima skoraj enak dokaz.) Konstrukcijo singularnega razcepa za A razdelimo v štiri dele: konstrukcije Q_2 , D in Q_1 ter dokaz formule $AQ_2 = Q_1D$.

Konstrukcija matrike Q_2 . Najprej uredimo lastne vrednosti matrike A^*A po velikosti. Nato izračunamo pripadajoče lastne podprostore. Za vsakega od njih določimo ortonormirano bazo. Elemente v uniji teh baz označimo z $v_1, \dots, v_n$, pripadajoče lastne vrednosti pa z $\lambda_1, \dots, \lambda_n$. Velja torej

$$A^*Av_i = \lambda_i v_i$$

za vsak $i = 1, \dots, n$ in $\lambda_1 \geq \dots \geq \lambda_n$. Definirajmo

$$Q_2 = [v_1 \quad \dots \quad v_n]$$

Ker je $v_1, \dots, v_n$ ortonormirana baza za $\mathbb{C}^n$, je matrika Q_2 unitarna.

Konstrukcija matrike D . Naj bo r rang matrike A . Vemo, da je r enak rang matrike A^*A , zato velja

$$\lambda_1 \geq \dots \geq \lambda_r > 0, \quad \lambda_{r+1} = \dots = \lambda_n = 0$$

Naj bo $\sigma_i = \sqrt{\lambda_i}$ za $i = 1, \dots, r$ in naj bo D diagonalna $m \times n$ matrika, ki ima po diagonali $\sigma_1, \dots, \sigma_r$ in morda ničle. Eksplicitno

$$D = \begin{bmatrix} \sigma_1 & \dots & 0 & \dots & 0 \\ \vdots & \ddots & \vdots & & \vdots \\ 0 & \dots & \sigma_r & \dots & 0 \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ 0 & \dots & 0 & \dots & 0 \end{bmatrix}$$

Konstrukcija matrike Q_1 . Za $i = 1, \dots, r$ definirajmo

$$u_i = \frac{1}{\sigma_i} A v_i.$$

Pokažimo, da ti vektorji tvorijo ortonormirano množico v $\mathbb{C}^m$. Velja

$$\begin{aligned} \langle u_i, u_j \rangle &= \frac{1}{\sigma_i \sigma_j} \langle A v_i, A v_j \rangle = \frac{1}{\sigma_i \sigma_j} \langle A^* A v_i, v_j \rangle = \frac{1}{\sigma_i \sigma_j} \langle \lambda_i v_i, v_j \rangle = \\ &= \frac{\lambda_i}{\sigma_i \sigma_j} \langle v_i, v_j \rangle = \frac{\sigma_i^2}{\sigma_i \sigma_j} \langle v_i, v_j \rangle = \frac{\sigma_i}{\sigma_j} \langle v_i, v_j \rangle = \begin{cases} 1 & \text{če } j = i \\ 0 & \text{če } j \neq i \end{cases} \end{aligned}$$

za vsaka $i, j = 1, \dots, r$. Naj bo $u_{r+1}, \dots, u_m$ dopolnitev ortonormirane množice $u_1, \dots, u_r$ do ortonormirane baze za $\mathbb{C}^m$ in naj bo

$$Q_1 = [u_1 \quad \dots \quad u_m].$$

Za konec dokažimo še, da je res $AQ_2 = Q_1D$. Iz

$$Q_2 = [v_1 \quad \dots \quad v_r \quad v_{r+1} \quad \dots \quad v_n]$$

sledi, da je

$$\begin{aligned} AQ_2 &= [Av_1 \quad \dots \quad Av_r \quad Av_{r+1} \quad \dots \quad Av_n] \\ &= [Av_1 \quad \dots \quad Av_r \quad 0 \quad \dots \quad 0] \end{aligned}$$

Pri drugem enačaju smo upoštevali, da za $i = r + 1, \dots, n$ velja $A^*Av_i = \lambda_i v_i = 0$, odkoder zaradi $\text{Ker } A^*A = \text{Ker } A$ sledi $Av_i = 0$. Iz

$$Q_1 = [u_1 \quad \dots \quad u_r \quad u_{r+1} \quad \dots \quad u_m]$$

in definicije D sledi, da je

$$\begin{aligned} Q_1D &= [\sigma_1 u_1 \quad \dots \quad \sigma_r u_r \quad 0 \quad \dots \quad 0] \\ &= [Av_1 \quad \dots \quad Av_r \quad 0 \quad \dots \quad 0]. \end{aligned}$$

Pri drugem enačaju smo upoštevali, da je $u_i = \frac{1}{\sigma_i} Av_i$ za $i = 1, \dots, r$.

Oglejmo si še geometrijski pomen singularnega razcepa.

Posledica

Naj bo A realna $m \times n$ matrika in naj bo K enotska krogla v $\mathbb{R}^n$. Potem je množica $\{Av \mid v \in K\}$ elipsoid v podprostoru $\text{Im } A \subseteq \mathbb{R}^m$. Polosi tega elipsoida so ravno neničelne singularne vrednosti matrike A .

Dokaz: Naj bo $A = Q_1 D Q_2^{-1}$ singularni razcep matrike A , ki smo ga konstruirali v dokazu prejšnjega izreka. Vzemimo poljuben vektor v iz enotske krogle v $\mathbb{R}^n$ in ga razvijmo po stolpcih $v_1, \dots, v_n$ matrike Q_2 . Velja $v = x_1 v_1 + \dots + x_n v_n$, kjer $x_1^2 + \dots + x_n^2 \leq 1$.

Naj bodo $\sigma_1, \dots, \sigma_r$ neničelni elementi matrike D in naj bodo $u_1 = \frac{1}{\sigma_1} A v_1, \dots, u_r = \frac{1}{\sigma_r} A v_r$ začetni stolpci matrike Q_1 . Potem velja $Av = x_1 A v_1 + \dots + x_n A v_n = x_1 \sigma_1 u_1 + \dots + x_r \sigma_r u_r = y_1 u_1 + \dots + y_r u_r$, kjer je $\frac{y_1^2}{\sigma_1^2} + \dots + \frac{y_r^2}{\sigma_r^2} = x_1^2 + \dots + x_r^2 \leq x_1^2 + \dots + x_r^2 + \dots + x_n^2 \leq 1$.

Torej Av res leži v r -razsežnem elipsoidu v $\text{Im } A$ s polosmi $\sigma_1, \dots, \sigma_r$.

Velja tudi obratno. Vsak element $y_1 u_1 + \dots + y_r u_r$ tega elipsoida je slika nekega elementa iz enotske krogle, namreč slika od $\frac{y_1}{\sigma_1} v_1 + \dots + \frac{y_r}{\sigma_r} v_r$.